

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ КОНФЛІКТНИХ І НЕКОНФЛІКТНИХ ПРОВАДЖЕНЬ У КРАЇНАХ ЄС (на прикладі Німеччини у порівнянні з досвідом України)

Постановка проблеми. Інтеграція України в європейський правовий простір потребує повномасштабного реформування правової системи на основі принципів та стандартів країн ЄС. Бажано враховувати міжнародні та європейські стандарти, проводячи реформи в державному управлінні, а також позитивний практичний досвід зарубіжних держав у сфері адміністративного права. Існує твердження, що адміністративні провадження є серед інших юридичних проваджень найпоширенішими.

Адміністративні провадження як елемент адміністративного процесу дослідники поділяють на неюрисдикційні та юрисдикційні. З іншої точки зору, перший і найбільший вид проваджень – це неконфліктні провадження, які здійснюються державними органами та посадовими особами, а також недержавними органами, які уповноважені державою з метою виконання різних нормативних актів щодо користування громадянами їхніми правами та виконання ними своїх обов'язків. Але другий тип – це конфліктні провадження, які здійснюються окремими посадовими особами й державними органами, у тому числі й судами загальної юрисдикції. Ці провадження стосуються порушень, які вчинено фізичними та юридичними особами встановлених норм і правил і які зумовлюють адміністративну відповідальність. Провадження у справах про адміністративні правопорушення належать до юрисдикційних адміністративних проваджень (їх класифікують як конфліктні адміністративні провадження).

У різних країнах існують свої специфічні способи захисту публічних суб'єктивних прав громадян, але одним із найважливіших є інститут адміністративної юстиції, що слугує ефективним засобом контролю за діяльністю органів виконавчої влади при здійсненні ними проваджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика правової регламентації адміністративної діяльності державних органів і законодавства країн ЄС з адміністративного права була предметом дослідження вчених, зокрема: В. Авер'янова, О. Андрійко, О. Бандурки, В. Бєвзенка, С. Брателя, О. Кузьменко, С. Петкова, В. Тимощука, І. Шопіної, Л. Чех, Ю. Шемшученка та ін.

Мета статті полягає у вивченні особливостей та порівнянні провадження у справах про адміністративні порушення (як конфліктних, так і неконфліктних) в Україні та Німеччині з метою вибору оптимального шляху для розвитку вітчизняного адміністративного законодавства.

Основні результати дослідження. Основним об'єктом нашого дослідження є така категорія, як адміністративне провадження, але подивимося ширше і також розглянемо поняття провадження у справах про адміністративні правопорушення та адміністративний процес. Але перед тим визначимося, що означає поняття «адміністративно-правове забезпечення». Так, І. Шопіна зазначає, що розвитку українського термінологічного апарату адміністративного права, у тому числі й формуванню сучасного змісту категорій «адміністративно-правове забезпечення» та «адміністративно-правове регулювання» останні п'ять років приділяли увагу у своїх дослідженнях певні науковці [1]. В. Медяник констатував, що в поняття адміністративно-правового забезпечення вкладається багатогранне розуміння: з одного боку, як діяльності суб'єктів публічної влади з реалізації норм права у визначених сферах, з другого – як набір правового інструментарію, завдяки якому ця діяльність забезпечується (процедури, гарантії, відповідальність тощо) [2]. Л. Наливайко встановив,

що адміністративно-правове забезпечення можна розглядати як врегульовану нормами адміністративного права діяльність уповноважених суб'єктів [3]. В. Резніченко розглядав адміністративно-правове забезпечення як систему концепцій, принципів та інших засад адміністративно-правового статусу [4]. Л. Чистоклетов і О. Хитра запропонували розглядати адміністративно-правове забезпечення як адміністративно-правову основу впливу суб'єктів державно-владних повноважень на суспільні відносини у сфері публічного управління та їх діяльність [5]. С. Яра визначає поняття адміністративно-правового забезпечення як систему засад, інструментів і процедур, які здійснюються суб'єктами публічної адміністрації на основі норм адміністративного права [6]. Ми згодні з висновком І. Шопіної, що поняття адміністративно-правового забезпечення в умовах правового режиму воєнного стану сьогоденної України можна сформулювати як упорядкування системи адміністративно-правових відносин за допомогою широкого арсеналу адміністративно-правових засобів і процедур з метою підвищення рівня фізичної, психологічної та економічної захищеності людини і громадянина під час бойових дій, забезпечення національної стійкості та створення передумов для свідомого і добровільного виконання громадянами України свого військового обов'язку. Водночас авторка доходить висновку, що з метою реалізації волі держави і для адміністративно-правового забезпечення узагальнених потреб та інтересів громадянського суспільства, суб'єктів підприємницької діяльності, територіальних громад та окремих громадян доцільно запозичувати позитивний досвід країн ЄС і імплементувати його в законодавство України.

Деякі дослідники називають адміністративний процес як врегульовану адміністративно-процесуальними нормами діяльність органів виконавчої влади, їх посадових осіб та інших уповноважених суб'єктів щодо розгляду й вирішення індивідуально-конкретних справ у сфері державного управління. Під адміністративним провадженням дослідники розуміють врегульований нормативно певний порядок вчинення процесуальних дій, які забезпечують законний і об'єктивний розгляд, і вирішення індивідуальних адміністративних справ, об'єднаних спільністю предмета [7]. Адміністративне провадження є основним елементом адміністративного процесу і є системним утворенням, своєрідним комплексом взаємозв'язаних і взаємозумовлених дій, які характеризуються тим, що вони становлять сукупність адміністративних процесуальних правовідносин; вони вказують на необхідність встановлення та обґрунтування обставин і фактичних даних певної індивідуальної справи (в нашому випадку у справах про адміністративні правопорушення); процесуальні результати мають бути обов'язково закріплені та оформлені у відповідних спеціальних актах-документах (протокол про адміністративне правопорушення) [8].

Адміністративні провадження як елемент адміністративного процесу дослідники поділяють на неюрисдикційні та юрисдикційні. Також проведений нами попередній аналіз дослідження показав, що адміністративні провадження поділяються чітко на конфліктні та неконфліктні. При цьому конфліктні провадження у своїй основі мають конфлікт між суб'єктами суспільства, тобто фізичними та юридичними особами і встановленими правовими нормами. Неконфліктні адміністративні провадження завжди спрямовані на задоволення потреб громадян у сфері їх відносин з державою. Зазначимо, що конфліктні та неконфліктні адміністративні провадження мають ряд загальних ознак, які притаманні їм усім.

Вважаємо, що нам під силу зробити висновки стосовно того, що конфліктні провадження належать до судового процесу, а неконфліктні – до адміністративної процедури [9].

В. Мартиновський зазначає, що фундаментальною ознакою адміністративних юрисдикційних проваджень є діяльність на зникнення конфліктів, тобто спорів між сторонами, врегулювання яких передбачено нормами адміністративного права. Вони можуть виникати за ініціативою однією зі сторін, коли ініціатор вважає, що певні права або законні інтереси було порушено іншою стороною. У процесі вирішення правового спору обов'язково здійснюється правова оцінка поведінки конкретного учасника управлінських відносин, що врегульовано нормами адміністративного права і виражається у індивідуальних адміністративних справах. В. Мартиновський наводить достатньо слушну думку щодо цього: «Залежно від особливостей індивідуальних адміністративних справ, які зумовлені родовими об'єктами, загальними принципами, своєрідними повноваженнями їх учасників, організаційними аспектами, цільовим призначенням тощо, адміністративна юрисдикція отримала певні правові форми їх вираження – адміністративно-юрисдикційні провадження, які у свою чергу можна класифікувати на окремі види. Як будь-які форми юрисдикції, так і види адмі-

ністративних юрисдикційних проваджень у своєму кінцевому підсумку передбачають винесення владного одностороннього рішення про правомірність поведінки певних учасників управлінських відносин із застосуванням відповідних адміністративно-правових методів управління» [10].

Л. Чех вважає, що провадження у справах про адміністративні правопорушення – «це сукупність процедурних дій, що здійснюються уповноваженими на те органами (посадовими особами) на стадіях порушення справи про адміністративне правопорушення, розгляду справи про адміністративне правопорушення, перегляду постанов і рішень у справах про адміністративні правопорушення та виконання постанов у справах про адміністративні правопорушення» [11]. О. Кузьменко визначає провадження у справах про адміністративні правопорушення як нормативно-врегульовану діяльність уповноважених на це суб'єктів із застосування адміністративної відповідальності за скоєний адміністративний проступок, таке провадження також стосується й запобігання адміністративним правопорушенням.

Ю. Битяк таке провадження розглядає як низку послідовних дій уповноважених осіб (посадових органів), а у деяких випадках й інших суб'єктів, які згідно з нормами адміністративного законодавства здійснюють заходи, які спрямовані на притягнення правопорушників до відповідальності та забезпечення виконання винесеної постанови. С. Алфьоров називає таке провадження особливим видом процесуальної діяльності, врегульованої нормами адміністративно-процесуального права, діяльності уповноважених органів, спрямованої на притягнення до адміністративної відповідальності осіб, які вчинили адміністративні правопорушення.

Б. Логвиненко наводить таке визначення провадження у справах про адміністративні правопорушення у конкретній сфері – охорони здоров'я: це законодавчо-закріплений алгоритм дій, наділених адміністративно-юрисдикційними повноваженнями суб'єктів публічної адміністрації щодо розгляду та вирішення справ про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я [12]. Ю. Пайда під провадженням у справах про адміністративні правопорушення вважає правовий інститут, у межах якого регулюються процесуальні адміністративно-деліктні відносини та забезпечується вирішення адміністративних справ, а також запобігання адміністративним правопорушенням [13].

На думку О. Панасюка, при вивченні та формуванні нових теоретичних засад інституту адміністративної відповідальності необхідно розпочати з уточнення дефініції адміністративного правопорушення (проступку) як фактичної підстави настання адміністративної відповідальності. Підкреслимо, що законодавче ототожнення поняття «адміністративне правопорушення» і «адміністративний проступок» було визнане хибним, адже адміністративне правопорушення за своєю сутністю є набагато ширшим, ніж адміністративний проступок, оскільки включає в себе всі протиправні дії, що мають місце у сфері публічного управління. О. Панасюк було зроблено висновок, що адміністративним правопорушенням слід вважати будь-яке порушення норм адміністративного права, тоді як адміністративним проступком є протиправне вчинення діянь, за які законодавством передбачено накладення адміністративного стягнення [14].

О. Банчук визначає адміністративне правопорушення, як проступок – протиправне, винне діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачена адміністративна відповідальність. О. Банчук зазначає, що існує два підходи до визначення адміністративного правопорушення – вузький і широкий. Відповідно до першого підходу адміністративне правопорушення вчиняється лише фізичними особами, а їх виключний перелік визначений Кодексом України про адміністративні правопорушення. Відповідно до широкого підходу адміністративні правопорушення можуть також вчинятися суб'єктами владних повноважень (органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими та службовими особами, іншими суб'єктами при здійсненні ними владних управлінських функцій) у разі порушення ними норм права. Вказані суб'єкти вчиняють адміністративне правопорушення у вигляді незаконного ухвалення рішення, вчинення дії чи бездіяльності [15].

Тепер розглянемо досвід Німеччини. Як зазначає К. Вебер, адміністративні правопорушення у Німеччині (вони також називаються дрібними правопорушеннями, або німецькою – «Ordnungswidrigkeiten») розглядаються в межах кримінального правосуддя, ніж адміністративно-господарського правосуддя. Водночас законодавство з адміністративних порушень у Німеччині є складовою

кримінального права, оскільки воно забороняє дію або недогляд, які закон визначає як протиправні.

Що таке дрібне правопорушення у Німеччині? Дрібне правопорушення – це правопорушення, яке визначається як кримінальний злочин; а кримінальний злочин – це злочин, який описується у кримінальному праві як кримінальний злочин, який передбачає конкретне покарання: тюремне ув'язнення або грошовий штраф. Санкція у Німеччині за дрібне правопорушення – штраф.

Дрібні правопорушення включаються до правових актів, що охоплюють низку питань. Такі правові акти у Німеччині називають підзаконними. Переважно більшість дрібних правопорушень містить законодавство, що регулює дорожній рух. Іншою сферою, де визначаються дрібні правопорушення у Німеччині, є екологічне законодавство. Тоді як практика великомасштабного забруднення навколишнього середовища має визначатися та визначається як кримінальний злочин, є інші види неналежної поведінки, які, з одного боку, незаконні, а з другого – є дрібницею: прикладом такої поведінки є розкидання сміття на вулиці, замість того, щоб використовувати сміттєві баки, надані муніципалітетом. Компетентні органи накладуть штраф за скоєння такого дрібного правопорушення [16].

Ще одна сфера – це обов'язкова реєстрація у муніципалітеті. Якщо громадянин не зробив цього вчасно, або взагалі його чи її звинувачують у дрібному правопорушенні, але не на повну силу кримінального права.

Яке це все має значення щодо процедур і гарантій? Законодавство з дрібних правопорушень є *lex specialis* стосовно кримінального права. Якщо лише дрібне правопорушення не переслідується разом із кримінальним злочином, то переслідування у справі здійснюється не прокурором, а компетентним адміністративним органом. Зазвичай, якщо обвинуваченню відомо про злочин, воно має розпочинати розслідування. У Німеччині це називається принципом законності. Навпаки, якщо це дрібне правопорушення, право рішення – порушувати справу чи ні – завжди залишається за компетентним адміністративним органом. Застосовується короткий термін давності, що становить три місяці.

І, нарешті, судове слухання відбудеться лише тоді, коли підсудний оскаржуватиме рішення адміністративного органу про накладення фінансового штрафу. Підсудний, між іншим, має повний доступ до документів, які стосуються його захисту від того моменту, коли йому надіслали рішення про сплату штрафу протягом певного періоду часу. Вимога дієвого та доступного засобу юридичного захисту виконується. Передбачуваний порушник має право на слухання, якщо він / вона не погоджується зі сплатою штрафу; він / вона має доступ до всієї відповідної документації, щоб перевірити, чи захист матиме сенс, і використовувати її під час свого захисту проти рішення.

Отже, у Німеччині простежуються чіткі стадії адміністративного провадження, а у разі конфліктності провадження (оскарження) здійснюється спеціалізованими судами.

У Німеччині адміністрація з багатьох аспектів має привілеї щодо громадян. Їй не треба звертатися до суду, щоб отримати наказ, який потім може бути виконаний для того, щоб виконати вимоги наказу. Адміністрація сама може наказувати громадянам. Більше того, вона може виконувати власні рішення. Вона робить це шляхом видання того, що в Німеччині називають *Verwaltungsakt*, що означає адміністративний акт. Адміністративний акт – це найважливіший і важливий юридичний інститут, яким користуються виконавчі органи Німеччини. Його спеціально врегульовано в законі.

З 1970-х років *Verwaltungsverfahrensgesetz* (Закон про адміністративні процедури) застосовується на федеральному рівні. «Bundesländer» у Німеччині, а саме 16 регіонів країни, ухвалили аналогічне чи навіть ідентичне законодавство. Закон регламентує процедури виконавчої влади, а не адміністративних судів, які є в Німеччині.

У законодавстві Німеччини, яке називають «Загальний адміністративний кодекс», є ключовий документ, який застосовується до всіх дій адміністрації. Так званий специфічний адміністративний закон стосується галузей адміністративного права, пов'язаних із певним колом питань, таких як правові норми з охорони навколишнього середовища, правові норми щодо надання притулку, правові норми щодо територіального планування тощо. Загальний адміністративний кодекс також дає визначення адміністративного акта і намічає сфери, де адміністрація може його використовувати – для адміністрації дуже зручний інструмент.

Далі відбувається виконання адміністративних рішень, головним чином, за допомогою адміністративного акта, відповідно до Адміністративно-процедурного кодексу. Як згадано вище, адміністрація може виконувати свої рішення самостійно, за допомогою низки засобів, завжди беручи до уваги принципи права. У Німеччині є так званий *Verwaltungsvollstreckungsgesetz* (Кодекс з виконання адміністративних рішень), який застосовується до загального та спеціального адміністративного права.

Якщо громадянин не виконує адміністративного наказу, адміністрація може накласти примусове стягнення – штраф. Це просто штраф, не призначене покарання чи санкція, а засіб підпорядкування громадянина, який відмовляється дотримуватися наказу.

Відповідно до цього кодексу адміністрація може також зробити виконання завдання із заміною виконавця. Наприклад, при будівництві або руйнуванні будівлі, якщо її господар відмовляється це робити, адміністрація може підрядити будь-кого, хто виконає це завдання.

Як *ultima ratio* адміністрація може розпорядитися про прямий примус. Вона може силоміць відчинити двері, якщо є необхідність, але може також використовувати пряму силу проти індивіда, якщо це необхідно, щоб виконати адміністративне рішення. Випадки, де це є законним у Німеччині, беручи до уваги принцип пропорційності, надзвичайно рідкісні.

Як тільки громадянин отримує адміністративний акт, він / вона може оскаржити його в адміністрації з так званим запереченням (*Widerspruch*, як ми називаємо його німецькою). Якщо адміністрація залишає акт у силі (у цьому випадку це зазвичай орган, який контролює адміністративний суб'єкт, який видав адміністративний акт), громадянин може подати судовий позов проти цього адміністративного акта з так званим «*Anfechtungsklage*». Це судовий позов, спрямований проти адміністративного акта, з проханням до суду анулювати цей акт шляхом застосування так званого позову про анулювання. Як адміністративне оскарження, так і судовий позов мають, за звичайних обставин, ефект припинення дії тимчасового («припиняє ефект»). Це означає, що адміністрація не може виконати свій адміністративний акт з моменту подання громадянином судового позову доти, доки не буде ухвалено рішення адміністративним органом та судом. Є багато винятків, але принцип такий: виконання припиняється до ухвалення рішення щодо адміністративного оскарження або судового позову. Компетентний суд – це не цивільний суд, а спеціалізований адміністративний суд, який є у нас у Німеччині. Існує закон, так званий *Verwaltungsgerichtsordnung* (Адміністративно-процесуальний кодекс для адміністративних судів, який був прийнятий у своїй початковій версії в 1960 р.), знову-таки, не слід плутати його з Адміністративно-процедурним кодексом виконавчих структур. Є від двох до чотирьох адміністративних судів у кожному із 16 регіонів Німеччини. У кожному регіоні є Вищий адміністративний суд і найвищою інстанцією є Федеральний адміністративний суд.

Також у Німеччині за відсутності визначення терміна «адміністративні послуги» законодавство надає орієнтовний узагальнений перелік «індивідуально визначених послуг», за отримання яких особа повинна сплатити адміністративний збір: 1) дії, що здійснюються в рамках реалізації суверенних повноважень; 2) надання можливості використання об'єктів та установок, що утримуються федерацією або корпораціями, установами та фондами, не пов'язаними з федерацією, тією мірою, якою надання можливості такого використання регулюється публічним правом; 3) моніторингові заходи, інспекції та розслідування; 4) інші дії, що здійснюються в рамках адміністративної діяльності відповідно до публічного права, якщо вони мають зовнішній ефект (ч. 1 ст. 3 Федерального закону про державні збори (*Federal Fees Act* [17] / *Gesetz über Gebühren und Auslagen des Bundes* (*Bundesgebührengesetz*, *BGebG* [18]) [19]).

Першочерговим джерелом німецького адміністративного права є Основний закон (нім. – *Grundgesetz*). Поряд із тим окремі законодавчі акти також стають джерелом адміністративного права Німеччини. Так, Промисловий статут (нім. – *Gewerbeordnung*), який спрямований на регулювання трьох видів промислів: постійний промисел (нім. – *stehendes Gewerbe*), роз'їзний промисел (нім. – *Reisegewerbe*) та ярмарковий промисел (нім. – *Marktgewerbe*) [20]. При цьому сам статут оперує останніми двома видами промислової діяльності як критеріями негативного визначення постійного промислу як основного виду діяльності [21]. Щодо того, що підпадає під визначення промислу, то воно повною мірою перетинається з його трактуванням у Німецькому торговельному уложенні [22]. До компетенції Промислового статуту належать питання реєстрації та допуску до

промислової діяльності у різних галузях господарської діяльності. Список же промислів, що мають право на реєстрацію, не є вичерпним і найчастіше коригується Федеральним адміністративним судом Німеччини. Тобто бачимо чітко прописаний порядок адміністративного провадження у законодавчому акті.

Особливий інтерес становить питання організаційно-правового регулювання у сфері управління економічною діяльністю держави у Німеччині, який можна умовно розділити на два рівні: державні, представлені федеральними службами, та самоврядування, яке здійснюється органами державних корпорацій та підприємств. До першого рівня віднесені федеральні відомства, а саме Федеральне антимонопольне відомство, і навіть безпосередньо, що у федеральному підпорядкуванні корпорації та установи громадського права, наприклад Федеральне управління фінансового нагляду. Другий рівень представлений корпораціями громадського права. На відміну від першого рівня елемент директивного управління зведений до мінімуму. Воно зачіпає не зв'язку «центр – організація», а «організація – члени», оскільки зобов'язує до членства тих, хто безпосередньо входить до сфери регулювання цієї корпорації. З іншого боку, члени цієї корпорації самі визначають її адміністративну політику, яка стежить за дотриманням інтересів її членів [23]. Найбільш яскравим прикладом є Індустріальна та торговельна палата (нім. – Industrie – und Handelskammer), діяльність якої регулюється Законом про індустріальну і торгову палату (нім. – Gesetz zur vorläufigen Regelung des Rechts der Industrie – und Handelskammern vom 19. Dezember 1956). При цьому законом регулюється практично весь спектр інтересів її членів: від представлення інтересів та дотримання традицій до регламентації освітньої діяльності [24].

Висновки. Отже, за результатами дослідження ми дійшли ряду висновків.

Для ефективного реформування інституту адміністративної відповідальності варто звернути увагу передусім на міжнародний досвід регулювання інституту адміністративної відповідальності. У зв'язку з цим доцільним є прийняття нової редакції Кодексу України про адміністративні правопорушення з проведенням повномасштабної кодифікації чинного законодавства України в цій сфері. Проаналізувавши міжнародний досвід у сфері адміністративного права, доходимо висновку, що українське законодавство має адаптувати інститут адміністративної відповідальності до сучасних вимог з урахуванням тенденцій адміністративної відповідальності зарубіжних країн і обрати оптимальну модель. Перспективним напрямом оновлення законодавства в адміністративно-деліктній сфері і дотепер залишається кодифікація, яка має включати переосмислення існуючих норм, усунення суперечностей між нормами, та використання позитивного міжнародного досвіду у сфері адміністративного законодавства.

У науковій літературі існують різні підходи до визначення поняття проваджень у справах про адміністративні правопорушення, але загалом дослідники сходяться у загальних рисах таких проваджень і вказують на те, що це особливий вид процесуальної діяльності, який регулюється нормами адміністративно-процесуального права, яке здійснюють наділені адміністративно-юрисдикційними повноваженнями спеціальні суб'єкти публічної адміністрації щодо розгляду та вирішення справ про адміністративні правопорушення.

Серед дослідників не існує єдності у поглядах на класифікацію адміністративних проваджень. Це й не дивно, оскільки існує значна кількість поглядів на перелік самих принципів для класифікації адміністративних проваджень. Ми дотримуємося поділу на конфліктні і неконфліктні адміністративні провадження.

На прикладі досвіду Німеччини з'ясовано, що дієві засоби адміністративного захисту можуть бути надані за допомогою різних судових чи правових систем. Зрештою, все зводиться до існування достатніх ресурсів, стабільної законодавчої бази й інститутів та підготовки. Окрема система адміністративного правосуддя сама собою, безумовно, не вирішить проблем у сфері адміністративного правосуддя. Тому на сьогодні український законодавець не має іншого шляху вирішення проблеми, як будувати свою автономну систему адміністративного права, беручи до уваги як досвід українського адміністративного права часів УРСР, так і досягнення та помилки країн ЄС.

Список використаних джерел

1. Шопіна І. М. Адміністративно-правове забезпечення та адміністративно-правове регулювання: співвідношення понять. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. № 6. С. 550–554. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.06.96>
2. Медяник В. А. Поняття адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 8. С. 579–581.
3. Наливайко Л. Поняття та зміст адміністративно-правового забезпечення прав дитини на безпечні умови життя. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 2. С. 8–14.
4. Резніченко В. О. Поняття адміністративно-правового забезпечення вищої освіти в Україні. *Юридична наука*. 2020. № 7 (109). С. 144–149.
5. Чистоклетов Л., Хитра О. Поняття адміністративно-правового забезпечення та його механізму. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2020. № 3 (27). С. 173–180.
6. Яра С. Поняття адміністративно-правового забезпечення вищої юридичної освіти в Україні. *Юридична наука*. 2019. №11(101). Т. 2. С. 81–87.
7. Завальний М. В. Місце адміністративно-деліктного провадження в адміністративному процесі. *Форум права*. 2008. № 1. С. 140–146.
8. Джафарова М. В. Щодо питання розуміння адміністративного провадження як частини адміністративного процесу. *Молодий вчений*. 2016. № 12. С. 571–574.
9. Міхєєв М. В. Конфліктні та неконфліктні провадження в адміністративному процесі: монографія. Одеса: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 248 с.
10. Мартиновський В. В. Проблема класифікації адміністративно-юрисдикційних проваджень. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2012. Вип. 4. С. 85–91.
11. Чех Л. Л. Поняття та сутність провадження у справах про адміністративні правопорушення: погляд на проблему. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021. № 4. С. 105–108.
12. Логвиненко Б. О. Провадження в справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я: навч. посіб. Дніпро: Видавець Біла К. О., 2020. 106 с.
13. Пайда Ю. Деякі аспекти правового регулювання провадження у справах про адміністративні правопорушення. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. № 1. С. 209–220. URL: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.1.37>
14. Панасюк О. В. Проблемні питання оновлення змісту адміністративної відповідальності. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Випуск 2, том 2-1. С. 164–167.
15. Банчук О. А. Адміністративне правопорушення. *Велика українська енциклопедія*. URL: [https://vue.gov.ua/Адміністративне_правопорушення_\(дата_звернення:_1.04.2024\)](https://vue.gov.ua/Адміністративне_правопорушення_(дата_звернення:_1.04.2024)).
16. Карстен Вебер. Адміністративне право та правосуддя в Німеччині. Режим доступу: URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30951159&pos=5;-90#pos=5;-90
17. Federal Fees Act (Bundesgebührengesetz, BGebG). URL: <https://germanlawarchive.iuscomp.org/?p=1147>
18. Gesetz über Gebühren und Auslagen des Bundes. URL: <https://www.gesetze-iminternet.de/bgebgb/>
19. Белова О. І., Бумага К. Ю. Особливості правового регулювання надання країнами Європи адміністративних послуг і плати за них. Science and development of methods for solving modern problems Scientific publications Proceedings of the XXVIII International Scientific and Practical Conference «Science and development of methods for solving modern problems», Melbourne, Australia. 232 p. (July 18 – 21, 2023). ISBN-979-8-89074-574-3. DOI - 10.46299/ISG.2023.1.28. С. 71–80.
20. Dirk Ehlers, Hermann Pünder, Michael Fehling. *Besonderes Verwaltungsrecht: Band 1: Öffentliches Wirtschaftsrecht*, 4. Aufl., 2019.
21. Stober Rolf. *Besonderes Wirtschaftsverwaltungsrecht*, 14. Aufl., 2007.
22. Левандовски А. К вопросу о необходимости разграничения понятий «кауфманн» и «коммерсант» в правовой литературе. *Правова держава*. 2020. Вип. 39. С. 32–38.
23. Robbers Gerhard. *Einführung in das deutsche Recht*. 6. Aufl., 2017.
24. Левандовски А. Хозяйственно-административное право Германии как образец реформирования административного законодательства в Украине. Збірник тез доп. студ., аспір. та здобув. – учасн. 76-ї звіт. конф. Одеського нац. ун-ту імені І. І. Мечникова. Секція економічних і правових наук (Одеса, 26–28.04.2020). Одеса: Фенікс, 2021. С.13–17. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/30941>

References

1. Shopina I. M. Administratyvno-pravove zabezpechennia ta administratyvno-pravove rehuliuвання: spivvidnoshennia poniat. *Elektronne naukove vydannia «Analychno-porivnialne pravoznavstvo»*. 2023. № 6. S. 550–554. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.06.96>
2. Medianyuk V. A. Poniattia administratyvno-pravovoho zabezpechennia derzhavnoi sotsialnoi polityky. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. 2020. № 8. S. 579–581.
3. Nalyvaiko L. Poniattia ta zmist administratyvno-pravovoho zabezpechennia prav dytyny na bezpechni umowy zhyttia. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. 2023. № 2. S. 8–14.
4. Reznichenko V. O. Poniattia administratyvno-pravovoho zabezpechennia vyshchoi osvity v Ukraini. *Yurydychna nauka*. 2020. № 7 (109). S. 144–149.
5. Chystokletov L., Khytra O. Poniattia administratyvno-pravovoho zabezpechennia ta yoho mekhanizmu. *Visnyk Natsionalnoho universy-tetu «Lvivska politekhnika»*. Seriya: *Yurydychni nauky*. 2020. № 3 (27). S. 173–180.
6. Yara S. Poniattia administratyvno-pravovoho zabezpechennia vyshchoi yurydychnoi osvity v Ukraini. *Yurydychna nauka*. 2019. № 11(101). T. 2. S. 81–87.
7. Zavalnyi M. V. Mistse administratyvno-deliktynoho provadzhennia v administratyvnomu protsesi. *Forum prava*. 2008. № 1. S. 140–146.
8. Dzhafarova M. V. Shchodo pytannia rozuminnia administratyvnoho provadzhennia yak chastyny administratyvnoho protsesu. *Molodyi vchenyi*. 2016. № 12. S. 571–574.
9. Mikheiev M. V. Konfliktni ta nekonfliktni provadzhennia v administratyvnomu protsesi: monohrafiia. Odesa: OLDI-PLIUS, 2021. 248 s.
10. Martynovskiy V. V. Problema klasyfikatsii administratyvno-yurysdyktsiinykh provadzen. *Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia*. 2012. Vyp. 4. S. 85–91.
11. Chekh L. L. Poniattia ta smist provadzhennia u spravakh pro administratyvni pravoporushennia: pohliad na problemu. *Pivdennoukrainskyi pravnychi chasopys*. 2021. № 4. S. 105–108.
12. Lohvynenko B. O. Provadzhennia v spravakh pro administratyvni pravoporushennia u sferi okhorony zdorovia: navch. posib. Dnipro: Vydavets Bila K. O., 2020. 106 s.
13. Paيدا Yu. Deiaki aspekty pravovoho rehuliuвання provadzhennia u spravakh pro administratyvni pravoporushennia. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava*. 2020. № 1. S. 209–220. URL: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.1.37>.
14. Panasiuk O. V. Problemni pytannia onovlennia smistu administratyvnoi vidpovidalnosti. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava vypusk*. 2018. 2, tom 2-1. S. 164–167.
15. Banchuk O. A. Administratyvne pravoporushennia. *Velyka ukrainska entsyklopediia*. URL: <https://vue.gov.ua/Administratyvnepravoporushennia> (data zvernennia: 1.04.2024).
16. Karsten Veber. Administratyvne pravo ta pravosuddia v Nimechchyni. Rezhym dostupu: URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30951159&pos=5;-90#pos=5;-90
17. Federal Fees Act (Bundesgebührengesetz, BGebG). URL: <https://germanlawarchive.iuscomp.org/?p=1147>
18. Gesetz über Gebühren und Auslagen des Bundes. URL: <https://www.gesetze-iminternet.de/bgebgb/>
19. Belova O. I., Bumaha K. Iu. Osoblyvosti pravovoho rehuliuвання nadannia krainamy yevropy administratyvnykh posluh i platy za nykh. Science and development of methods for solving modern problems Scientific publications Proceedings of the XXVIII International Scientific and Practical Conference «Science and development of methods for solving modern problems», Melbourne, Australia. 232 p. (July 18 – 21, 2023). ISBN-979-8-89074-574-3. DOI - 10.46299/ISG.2023.1.28. S. 71–80.
20. Dirk Ehlers, Hermann Pünder, Michael Fehling. Besonderes Verwaltungsrecht: Band 1: Öffentliches Wirtschaftsrecht, 4. Aufl., 2019.
21. Stober Rolf. Besonderes Wirtschaftsverwaltungsrecht, 14. Aufl., 2007.
22. Levandovsky A. K voprosu o neobkhodymosti razghranycheniya poniatyi «kaufmann» y «kommersant» y pravovoi lyterature. *Pravova derzhava*. 2020. Vyp. 39. S. 32–38.
23. Robbers Gerhard. Einführung in das deutsche Recht. 6. Aufl., 2017.
24. Levandovsky A. Khoziaistvenno-admynstratyvnoe pravo Hermanyy kak obrazets reformyrovannia admynstratyvnoho zakonodatelstva v Ukrainy. Zbirnyk. tez dop. stud., aspir. ta zdobuv. – uchasn. 76-yi zvit. konf. Odeskoho nats. un-tu imeni I. I. Mechnykova. Sektsiia ekonomichnykh i pravovykh nauk (Odesa, 26–28.04.2020). Odesa: Feniks, 2021. C. 13–17. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/30941>

Міхєєв М. В. Адміністративно-правове забезпечення адміністративних конфліктних і неконфліктних проваджень у країнах ЄС (на прикладі Німеччини у порівнянні з досвідом України)

У статті досліджено адміністративно-правове забезпечення адміністративних конфліктних і неконфліктних проваджень у порівнянні з досвідом Німеччини. Доведено, що інтеграція України у європейський правовий простір зумовлює необхідність повномасштабного реформування правової системи на основі принципів і стандартів, що сформувалися на загальноєвропейському рівні. Вельми необхідно враховувати міжнародні та європейські стандарти, проводячи реформи в державному управлінні, а також врахувати теоретичні положення, доктрини та позитивний практичний досвід зарубіжних держав у сфері адміністративних конфліктних проваджень. Розпочата адміністративно-судова реформа, розробка нормативної бази регулювання адміністративного судочинства мають відбуватися із урахуванням стандартів ЄС адміністративної юстиції, спрямованої на врегулювання конфліктних проваджень. Імплементация досвіду європейських країн з конфліктних адміністративних проваджень не тільки сприятиме удосконаленню вітчизняного законодавства, а й забезпечить тісну збіжність з ЄС. Автор пропонує використовувати досвід Німеччини щодо законодавства та провадження у справах про адміністративні правопорушення. На досвіді Німеччини з'ясовано, що дієві засоби адміністративного захисту можуть бути надані за допомогою різних судових чи правових систем. Зрештою, все зводиться до існування достатніх ресурсів, стабільної законодавчої бази й інститутів та підготовки. Окрема система адміністративного правосуддя сама собою, безумовно, не вирішить проблем у сфері адміністративного правосуддя. Тому на сьогодні український законодавець не має іншого шляху вирішення проблеми, як будувати свою автономну систему адміністративного права беручи до уваги як досвід українського адміністративного права часів УРСР, так досягнення і помилки країн ЄС.

Ключові слова: адміністративне право, адміністративний процес, адміністративні провадження, конфліктні адміністративні провадження, адміністративне право зарубіжних країн, адміністративне право країн ЄС, адміністративно-правове забезпечення.

Mikheev M. V. Administrative and legal provision of administrative conflict and non-conflict proceedings in the EU countries on the example of Germany in comparison with the experience of Ukraine

The paper examines the administrative and legal provision of administrative conflict and non-conflict proceedings in comparison with the experience of Germany. It has been proven that the integration of Ukraine into the European legal space requires a full-scale reform of the legal system based on the principles and standards formed at the pan-European level. It is extremely necessary to take into account international and European standards when carrying out reforms in public administration, as well as take into account theoretical provisions, doctrines and positive practical experience of foreign countries in the field of administrative conflict proceedings. The initiated administrative-judicial reform, the development of a regulatory framework for the regulation of administrative proceedings, should take place taking into account the EU standards of administrative justice aimed at the settlement of conflict proceedings. The implementation of the experience of European countries in conflict administrative proceedings will not only contribute to the improvement of domestic legislation but will also ensure close correspondence with the EU. The author suggests using Germany's experience regarding legislation and proceedings in cases of administrative offenses. In the scientific literature, there are different approaches to defining the concept of proceedings in cases of administrative offenses, but in general, researchers agree on the general features of such proceedings and point out that this is a special type of procedural activity, which is regulated by the norms of administrative procedural law, which is carried out by authorized administrative jurisdictional powers of special subjects of public administration regarding consideration and resolution of cases of administrative offenses. Among researchers, there is no unity in views on the classification of administrative proceedings. This is not surprising, since there are a significant number of views on the list of principles for the classification of administrative proceedings. We adhere to the classification of conflict and non-conflict administrative proceedings. Germany's experience has shown that effective means of administrative protection can be provided through various judicial or legal systems. In the end, it all comes down to having sufficient resources, a stable legal framework and institutions, and training. A separate system of administrative justice by itself will certainly not solve problems in the field of administrative justice. Therefore, today, the Ukrainian legislator has no other way to solve the problem, how to build its autonomous system of administrative law, taking into account both the experience of Ukrainian administrative law from the time of the Ukrainian SSR, and the achievements and mistakes of the EU countries.

Key words: administrative law, administrative process, administrative proceedings, conflicting administrative proceedings, administrative law of foreign countries, administrative law of EU countries, administrative and legal support.

DOI: 10.33663/2524-017X-2024-15-589-597